

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ Пантелеймонов А. В.

“_____” _____ 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальність 073 Менеджмент

освітня програма Освітньо-професійна програма «Менеджмент»

спеціалізація Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

вид дисципліни нормативна

факультет Економічний

2020/ 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету
“23” червня 2020 року, протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Давидов О.І. – декан, кандидат економічних наук, професор ;

Програму схвалено на засіданні кафедри маркетингу та менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності ХНУ імені В. Н. Каразіна

Протокол від “18” червня 2020 року № 12

Завідувач кафедри маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
ХНУ імені В. Н. Каразіна

_____ Євтушенко В. А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету ХНУ імені
В. Н. Каразіна

Протокол від “23” червня 2020 року № 10

Голова методичної комісії економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

_____ Євтушенко В. А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління вартістю підприємств» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Спеціальності (напрями) –073 Менеджмент

Спеціалізації (освітня програма) Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою дисципліни є формування у студентів компетентностей з опанування управлінських процесів, оцінювання вартості підприємства, обґрунтування напрямів та шляхів зростання вартості підприємства та ознайомлення з досвідом іноземних та вітчизняних суб'єктів господарювання щодо прийняття рішень з менеджменту вартості підприємства.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- засвоєння теоретичних засад управління вартістю підприємства її видів та факторів що впливають на вартість підприємства;;
- оволодіння основних підходів до оцінювання вартості підприємства;
- методологія та методи економічного оцінювання вартості підприємств;
- здобуття навичок здійснення аналізу, ідентифікації та оцінювання чинників що впливають на ринкову вартість підприємства.

– 1.3. Кількість кредитів – 4.

– 1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2019-й / 2020-й	2019-й / 2020-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	108 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

– 1.6. Заплановані результати навчання:

ЗНАТИ:

- поняття вартості підприємств, види та етапи оцінки вартості підприємств;
- характеристику методичних підходів до оцінки вартості підприємств;
- визначення та основні цілі оцінки вартості підприємств;
- загальні принципи управління вартістю підприємств;
- дохідний підхід визначення вартості підприємства;
- витратний (майновий) підхід до оцінки вартості підприємств;
- економічну додану вартість (EVA);
- чисту додану вартість (CVA);
- ринкову додану вартість (MVA);
- ставку повернення інвестицій;
- цільову функцію управління вартістю підприємств;
- цикл управління вартістю підприємств.

ВМІТИ:

- здійснювати економічне обґрунтування управлінських рішень щодо залучення інвестицій у підприємство з фондового ринку, доцільності емісії цінних паперів різних видів, дивідендної політики підприємств;;
- здійснювати економічне оцінювання підприємств та розраховувати основні фінансові показники їх вартості;
- організовувати заснування акціонерного товариства, проводити фінансові розрахунки щодо вартісних наслідків емісії акцій;;
- проводити фінансові розрахунки з раціоналізації структури капіталу за критерієм вартості підприємства;
- визначати оптимальність прийняття інвестиційних рішень та їх вплив на вартість підприємства;
- обґрунтовувати доцільність форм корпоративного перетворення за критерієм вартості;
- оцінювати доцільність санації як альтернативи ліквідації, здійснювати розробку планів санації, спрямованих на відновлення вартості підприємства.

Загальні компетентності (ЗК):

СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;

СК7. Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість;

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;

ПРН 5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах;

ПРН13. Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу).

ПРН 4. Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї;

ПРН 12. Мати навички делегування повноважень та керівництва організацією (підрозділом);

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи управління вартістю підприємства.

Поняття вартості підприємств та її види. Трансформація фінансових моделей аналізу в процес розвитку управління на мікроекономічному рівні. Сутність концепції управління вартістю підприємств. Поняття, особливості і цілі оцінки вартості підприємств

Тема 2. Оцінка вартості підприємства як базис вартісно-орієнтованого менеджменту.

Основні принципи оцінки вартості підприємств. Ризик: види, вимір, облік при оцінці вартості підприємств. Етапи процесу оцінки вартості підприємств. Загальна характеристика методичних підходів до оцінки вартості підприємств.

Тема 3. Методичні підходи до оцінки вартості підприємств.

Витратний (майновий) підхід до оцінки вартості підприємств. Прибутковий підхід до оцінки вартості підприємств. Порівняльний підхід до оцінки вартості підприємств.

Тема 4. Застосування основних показників вартості в концепції управління вартістю підприємств.

Економічна додана вартість (EVA). Ринкова додана вартість (МВА). Додана вартість акціонерного капіталу (SVA). Ставка повернення інвестицій (CFROI)

Тема 5. Сучасна система управління вартістю підприємств.

Чиста додана вартість (CVA). Управління вартістю підприємств як ефективна концепція сучасного менеджменту. Цільова функція управління вартістю підприємств

Тема 6. Управління ліквідністю і фінансовою стійкістю підприємства.

Цикл управління вартістю підприємств. Фактори формування вартості підприємств в системі управління.

Тема 7. Управління структурою капіталу підприємства.

Загальна характеристика та основні відмінності між власним та позичковим капіталом підприємства. Визначення вартості власного та позичкового капіталу підприємства. Теорії, за якими структура капіталу підприємства впливає на його вартість. Фінансовий леверидж. Ефект фінансового важеля (левериджа)

Тема 8. Вплив стратегічних альтернатив розвитку на вартість бізнесу.

Стратегія і життєвий цикл компанії. Публічне розміщення акцій (ІРО) як інструмент підвищення капіталізації бізнесу. Оцінка і стратегії управління вартістю компанії в процесі реорганізації. Викупи з борговим фінансуванням: зміст і оцінка ефективності.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд	с. р.		л	п	лаб.	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Теоретичні основи управління вартістю підприємства.	15	4	2			9	16	2				14
Тема 2. Оцінка вартості підприємства як базис вартісно-орієнтованого менеджменту.	15	4	2			9	15	1				14
Тема 3. Методичні підходи до оцінки вартості підприємств	15	4	2			9	19	1	1			17
Тема 4. Застосування основних показників вартості в концепції управління вартістю підприємств.	15	4	2			9	11	1				10
Тема 5. Сучасна система управління вартістю підприємств.	15	4	2			9	11	1				10
Тема 6. Управління ліквідністю і фінансовою стійкістю підприємства.	15	4	2			9	17	2				15
Тема 7. Управління	15	4	2			9	15	1				14

структурою капіталу підприємства.												
Тема 8. Вплив стратегічних альтернатив розвитку на вартість бізнесу.	15	4	2			9	16	1	1			14
Усього годин	120	32	16			72	120	10	2			108

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Теоретичні основи управління вартістю підприємства.	2	
2	Оцінка вартості підприємства як базис вартісно-орієнтованого менеджменту.	2	
3	Методичні підходи до оцінки вартості підприємств	2	1
4	Застосування основних показників вартості в концепції управління вартістю підприємств.	2	
5	Сучасна система управління вартістю підприємств.	2	
6	Управління ліквідністю і фінансовою стійкістю підприємства.	2	
7	Управління структурою капіталу підприємства.	2	
8	Вплив стратегічних альтернатив розвитку на вартість бізнесу.	2	1

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Опрацювання навчального матеріалу (самостійне ознайомлення з допоміжною літературою за списком у робочій програмі дисципліни)	60	90
2	Виконання індивідуальних завдань: - контрольні роботи, передбачені навчальним планом	12	28
	Разом	72	108

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни (реферати, контрольні роботи, що виконуються під час аудиторних занять та самостійної роботи).

За дисципліною «Управління вартістю підприємств» передбачені наступні індивідуальні науково-дослідні завдання:

- контрольні роботи, передбачені навчальним планом.

7. Методи контролю

Контроль рівня знань є невід'ємною складовою навчального процесу. Оцінювання знань студентів з дисципліни «Управління вартістю підприємств» враховує всі види занять, передбачених навчальним планом. Перевірка знань та навичок студентів проводиться за допомогою поточного, проміжного й підсумкового контролю. Під час вивчення дисципліни

«Управління вартістю підприємств» застосовуються наступні методи оцінювання знань:

– *поточний контроль* здійснюється на семінарських заняттях у формі усного опитування студентів.

– *проміжний контроль* проводиться за допомогою проведення опитування, тестового контролю.

– *підсумковий контроль* проводиться за допомогою проведення заліку та іспиту.

Результати семестрового заліку – «зараховано» або «не зараховано», виводиться за сумою балів, набраних студентом протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного й проміжного контролю), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

Результати складання екзамену оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінка, еквівалентна «відмінно», виставляється, якщо студент виявив всебічно системні та глибокі знання, в повному обсязі твердо засвоїв весь програмний матеріал, вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов'язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити поняття, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка, еквівалентна «добре», виставляється, якщо студент твердо знає програмний матеріал, має навички аналізу та тлумачення понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка, еквівалентна «задовільно», виставляється, якщо студент засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка, еквівалентна «незадовільно», виставляється, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних студентом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і проміжного контролю) та за результатами підсумкового контролю (екзамену), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

8. Схема нарахування балів

для очної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Контрольні роботи, передбачені навчальним планом	Додаткові бали	Іспит	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8				
4	3	3	3	3	3	3	3	15	20	40	100

Додаткові бали:

- опублікування тез доповідей – 10 балів;
- опублікування наукової статті у фаховому виданні – 20 балів;
- підготовка роботи на Всеукраїнській конкурс студентських наукових робіт – 25 балів.

для заочної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Контрольні роботи, передбачені навчальним планом	Додаткові бали	Іспит	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8				
4	3	3	3	3	3	3	3	15	20	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Бабій О.М. Потенціал і розвиток підприємства: Навчальний посібник / Сабадирьова А.Л., Бабій О.М., Куклінова Т.В., Салавеліс Д.Є. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2013. – 343 с.
2. Давидов О. І. Концептуальний підхід до визначення мети управління вартістю підприємств / О. І. Давидов // Актуальні проблеми економіки. - 2015. - № 11. - С. 181-190.
3. Давидов О. І. Управління вартістю підприємств в умовах багатоваріантності її оцінки / О. І. Давидов // Економічний простір. - 2015. - № 104. - С. 172-185.
4. Давидов О. І. Управління вартістю підприємства на основі оцінки її динаміки / О. І. Давидов // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Економічна. - 2014. - № 1096, вип. 87. - С. 51-57.
5. Давидов О. І. Проблеми та перспективи застосування концепції управління вартістю підприємств в Україні / О. І. Давидов // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2016. - № 1. - С. 170-182.
6. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. / Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 485 с.
7. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
8. Терещенко О.О., Стецько М.В. Управління вартістю підприємства в системі фінансового менеджменту // Фінанси України. - 2007. - №3. - С. 91-99.
9. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2013. — 375 с.

Допоміжна література

1. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12 липня 2001 р. , № 2658-III
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про експертну грошову оцінку земельних ділянок» від 11 жовтня 2002 р., №1531-2002-п
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна та майнових прав» від 10 вересня 2003 р., № 1440.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна та майнових прав» від 10 вересня 2003 р., № 1440.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики оцінки майна» від 10 грудня 2003 р, № 1891.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 2 «Оцінка нерухомого майна» від 28 жовтня 2004 р., № 1442.

7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» від 29 листопада 2006 р., № 1655.

8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» від 3 жовтня 2007 р., № 1185.

9. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 535с

10. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Н. Б. Ярошевич. — К.: Знання, 2012. — 341 с.

11. Тивончук І.О. Вимірювання синергічного ефекту злиття та поглинання підприємств / І.О. Тивончук, Г.Я. Глинська // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2008. – Вип. 6. – С. 39-51.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

2. Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В. Н. Каразіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php>.

3. Національна електронна бібліотека імені В. Н. Вернадського» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/554>.